

De enige weg tot verlossing

Door een groeiende stroom aan informatie komt het christenzionisme met zijn rooskleurige visie op het heilige land steeds meer onder druk te staan. Steven Paas schreef een boek, waarin hij een theologische weerlegging formuleert van wat hij *Israëlisme* noemt: ‘de religieuze ideologie, die buitengewoon geboeid is door de etnische, geografische en godsdienstige verschijningsvorm van het na Bijbelse Israël.’

Steven Paas beschrijft in *Israëlvisies in beweging* hoe met name na de gruwelen van Tweede Wereldoorlog er een proces in de kerken op gang is gekomen van hernieuwde aandacht voor de Joodse wortels van het Christelijk geloof. Soms is de liefde voor het jodendom verbonden met een verwachting dat met de stichting van de staat Israël er een nieuwe periode in de heilsgeschiedenis is ingeluid.

Menigmaal worden in de opgekomen liefde voor het Jodendom grote woorden niet vermeden. De stelling, dat na Auschwitz theologie nooit meer hetzelfde zal kunnen zijn (Hans Jansen, Sam Gerssen) en het geloof, dat de staat Israël het grootste teken is van het komende Koninkrijk van God, dat de wereld ooit gezien heeft (W. Glashouwer). Paas is zeer bezorgd dat in het christenzionisme en de aandacht voor judaïca bij velen het eigene van het christelijk geloof op losse schroeven wordt gezet. ‘Het idoliseren van hedendaags etnisch Israël als bewijs van Gods verbondstrouw lijkt op wat het oude Israël deed toen het in de woestijn danste rond een gouden kalf!’

Tegelijk heeft Paas oog voor onderlinge verschillen tussen gelovigen met een overdreven bewondering voor alles met het hedendaagse Israël te maken heeft. Niet iedereen verbindt zijn enthousiasme voor het Jodendom met het geloof in een strak eindtijdschema. En niet allen die gebiologeerd zijn door het Jodendom zijn aanhangers van de twee-wegen-leer, de gedachte dat Joden op grond van het verbond dat God met hen is aangegaan Christus niet nodig hebben.

Herhaaldelijk formuleert Paas zijn belangrijkste bezwaar tegen Israëlisme: door Israël een uitzonderingspositie toe te kennen, wordt de eenheid van de Bijbelse boodschap aangetast. De centrale boodschap van het Nieuwe Testament is dat we door Jezus Christus vergeving van zonden ontvangen. Die boodschap is even geldig voor heidenen als voor joden. Een specifieke etnische afkomst creëert geen nieuwe voorwaarden bij God.

Paas verzuimt een sociologische illustratie te geven van het theologisch hellende vlak van het ‘Israëlisme’: de tendens in bepaalde evangelische kringen om joodse gebruiken opnieuw in te voeren: het vieren van de sabbat, het koosjer eten, enz. Incidenteel komt het zelfs voor dat men volledig toetreedt tot het Jodendom.

Vele christenzionisten zien in de stichting van de staat Israël en de terugkeer van de Joden naar hun land een teken van het spoedige einde van de wereld. Paas heeft Bijbelse bezwaren tegen deze voorstelling van zaken. Er wordt in het Nieuwe Testament niet gesproken over een terugkeer van de joden naar het land en er zijn geen

nieuwtestamentische woorden te vinden over een herstel van het Davidische koninkrijk. Jezus Christus is de vervulling van de oudtestamentische beloften. Hij is de enige weg tot verlossing.

Verder bevat *Israëlvisies in beweging* veel documentatie over de houding tegenover het Jodendom in de loop van de kerkgeschiedenis. Uitgebreid wordt er ingegaan op de verwachtingen die er waren bij de Engelse puriteinen, de Duitse Piëtisten en bij auteurs in de periode van de Nederlandse Nadere Reformatie. Ook is het boeiend om over de naoorlogse ontwikkelingen in Nederland te lezen bij de verschillende reformatorische denominaties, de baptisten, de pinksterbeweging, enzovoorts.

Het betoog van Paas zou echter sterker zijn als hij nog een ander argument in stelling bracht, namelijk dat het christen-zionistisch gedachtengoed immoreel is. De staat Israël pakt grond af van Palestijnen, vernietigt doorlopend gebouwen en huizen, discrimineert in eigen land het Palestijnse volksdeel door bouwvergunningen te weigeren, bouwt illegale nederzettingen, steelt water en andere natuurlijke grondstoffen, belemmert handel, enz. enz. De organisatie *Christenen voor Israël* trekt zich hier niets van aan en zegt dat de nederzettingen in de West Bank niet illegaal zijn en dat er geen sprake is van een bezetting van de Westelijke Jordaanoever. In de laatste gebedsbrief wordt opgeroepen te bidden dat de boycotacties tegen Israël 'met vruchteloosheid geslagen zullen worden'. Uiteraard wordt er niet voorbede gevraagd voor de Palestijnse gezinnen die de staat Israël de afgelopen periode dakloos heeft gemaakt (zie hiervoor www.jordanvalleysolidarity.org).

Paas erkent wel dat er veel onrecht is in het zogenaamde heilige land, maar de verontwaardiging daarover neemt geen prominente plaats in. Hij heeft vooral theologische bezwaren.

Jammer, want voor de rest is het een goed en gedocumenteerd boek.

Jart Voortman